

Служба „Преса и
информация“

Съд на Европейския съюз
ПРЕССЪОБЩЕНИЕ № 58/22
Люксембург, 5 април 2022 г.

Решение по дело C-140/20
Commissioner of the Garda Síochána и др.

Съдът потвърждава, че правото на Съюза не допуска общо и неизбирателно запазване — за целите на борбата с тежките престъпления — на данни за трафик и за местонахождение, свързани с електронните съобщения

Национална юрисдикция не може да ограничи действието във времето на обявяването на невалидност на национална правна уредба, предвиждаща такова запазване

През март 2015 г. G.D. е осъден на доживотен затвор за убийството на жена в Ирландия. При обжалването на присъдата пред Court of Appeal (Апелативен съд, Ирландия) G.D. упреква първоинстанционния съд, че неправилно е допуснал като доказателства свързани с телефония данни за трафик и данни за местонахождение. За да може в рамките на наказателното производство да оспори допустимостта на посочените доказателства, G.D. инициира пред High Court (Висш съд, Ирландия) гражданско производство за установяване на невалидността на някои разпоредби на ирландския закон от 2011 г., уреждащ запазването на тези данни и достъпа до тях, с мотива, че този закон накърнява предоставените му от правото на Съюза права. С решение от 6 декември 2018 г. Висшият съд уважава исканията на G.D. Ирландия обжалва това решение пред Supreme Court (Върховен съд, Ирландия) — запитващата юрисдикция по настоящото дело.

Със запитването си Върховният съд иска разяснения относно изискванията на правото на Съюза във връзка със запазването на посочените данни за целите на борбата с тежките престъпления и относно необходимите гаранции във връзка с достъпа до същите данни. Освен това тя поставя въпроса за обхвата и действието във времето на евентуалното обявяване от нея на несъвместимост, при положение че ирландският закон от 2011 г. е бил приет с цел да се транспонира Директива 2006/24/ЕО¹, обявена за невалидна от Съда в решение от 8 април 2014 г., Digital Rights Ireland и др.².

С решението си Съдът, голям състав, на първо място, потвърждава постоянната си практика³, съгласно която правото на Съюза⁴ **не допуска национални законодателни мерки, предвиждащи общо и неизбирателно запазване на свързани с електронните**

¹ Директива 2006/24/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 15 март 2006 година за запазване на данни, създадени или обработени, във връзка с предоставянето на обществено достъпни електронни съобщителни услуги или на обществени съобщителни мрежи и за изменение на Директива 2002/58/ЕО (ОВ L 105, 2006 г., стр. 54; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 53, стр. 51).

² Решение от 8 април 2014 г., Digital Rights Ireland, [C-293/12](#), (вж. [Прессъобщение № 54/14](#)).

³ Решения от 8 април 2014 г., Digital Rights Ireland, [C-293/12](#), от 21 декември 2016 г., Tele2 Sverige и Watson и др., [C-203/15](#) и [C-698/15](#) (вж. [Прессъобщение № 145/16](#)), от 6 октомври 2020 г., Privacy International, [C-623/17](#), La Quadrature du Net и др., [C-511/18](#), [C-512/18](#), и Ordre des barreaux francophones et germanophone и др., [C-520/18](#) (вж. [Прессъобщение № 123/20](#)), и от 2 март 2021 г., Prokuratuur (Условия за достъп до данните за електронните съобщения), [C-746/18](#) (вж. [Прессъобщение № 29/21](#)).

⁴ Директива 2002/58/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 12 юли 2002 година относно обработката на лични данни и защита на правото на неприкосновеност на личния живот в сектора на електронните комуникации (Директива за правото на неприкосновеност на личния живот и електронни комуникации) (ОВ L 201, 2002 г., стр. 37; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 36, стр. 63), изменена с Директива 2009/136/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2009 година (ОВ L 337, 2009 г., стр. 11) (наричана по-нататък „Директивата за правото на неприкосновеност на личния живот и електронните съобщения“), във връзка с членове 7, 8 и 11 и член 52, параграф 1 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“).

съобщения данни за трафик и за местонахождение като превантивна мярка за целите на борбата с тежката престъпност.

Всъщност Директивата за правото на неприкосновеност на личния живот и електронните съобщения не само предвижда — във връзка с достъпа до такива данни — гаранции, целящи предотвратяване на злоупотреби, но и закрепва в частност **принципа на забрана на съхранението** на данните за трафик и за местонахождение. Така запазването на тези данни съставлява, от една страна, дерогирание от тази забрана за съхранение и от друга страна, намеса в основните права на зачитане на личния живот и на защита на личните данни, закрепени в членове 7 и 8 от Хартата.

Макар Директивата за правото на неприкосновеност на личния живот и електронните съобщения да позволява на държавите членки да ограничат тези права и задължения за целите на борбата с престъпленията, подобни ограничения все пак трябва да са съобразени по-специално с принципа на пропорционалност. Този принцип налага спазването не само на изискванията за пригодност и необходимост, но и на изискването, свързано с **пропорционалния характер** на мерките спрямо преследваната цел. Съдът вече е приел, че макар да е от първостепенно значение, целта за борба с тежката престъпност сама по себе не би могла да обоснове мярка за общо и неизбирателно запазване на данни за трафик и на данни за местонахождение като установената от Директива 2006/24 да се счита за необходима. В същия смисъл дори задълженията за действие на държавите членки, свързани с въвеждането на правила, които позволяват ефективна борба с престъпленията, не биха могли да обосноват толкова сериозна намеса в основните права на почти всички лица като съдържащата се в национална правна уредба, която предвижда такова запазване, без данните на засегнатите лица да имат връзка, макар и непряка, с преследваната цел.

Съдът припомня още, че съгласно Хартата публичните органи имат различни задължения за действие, които се състоят например в приемането на правни мерки за защита на личния и семейния живот, защита на жилището и на съобщенията, защита на физическата и психическата неприкосновеност на лицата, както и забрана на изтезанията и на нечовешкото или унижително отношение. Затова те следва да пристъпят към **съвместяване на различните разглеждани законни интереси и права**. Всъщност дадена цел от общ интерес не може да се преследва, без да се отчете фактът, че тя трябва да бъде съвместена с основните права, които се засягат от съответната мярка, като се **претеглят**, от една страна, тази цел от общ интерес и от друга страна, разглежданите права и като същевременно се провери дали значението на посочената цел е свързано с тежестта на намесата, до която води тази мярка.

По тези съображения Съдът отхвърля доводите, че особено тежката престъпност би могла да се приравни на заплахата за националната сигурност, която е действителна и настояща или поне предвидима и може да обоснове общо и неизбирателно запазване на данни за трафик и на данни за местонахождение през ограничен период от време. Всъщност такава заплахата се различава — по своето естество, тежест и специфика на свързаните с нея обстоятелства — от общия и постоянен риск от тежки престъпления или от възникване на напрежение или смущения на обществената сигурност дори ако те са сериозни.

За сметка на това, на второ място, потвърждавайки предходната си практика, Съдът приема, че правото на Съюза допуска законодателни мерки, предвиждащи (при условията, посочени в решението му) за целите на борбата с тежката престъпност и предотвратяването на сериозни заплахи за обществената сигурност:

- **целево запазване на данни за трафик и на данни за местонахождение в зависимост от категориите засегнати лица или посредством географски критерий,**
- **общо и неизбирателно запазване на IP адреси, дадени на източника на свързване с интернет,**

- **общо и неизбирателно запазване на данни относно самоличността на ползвателите на електронни съобщителни средства, и**
- **бързо запазване (*quick freeze*)** на данните за трафик и на данните за местонахождение, с които разполагат доставчиците на услуги.

Съдът прави редица уточнения относно различните категории мерки.

Най-напред, компетентните национални органи могат да приемат мярка за целево запазване, основана на географски критерий, като например средното равнище на престъпност в определена географска зона, без да разполагат непременно с конкретни данни за подготовката или извършването на тежки престъпления в съответните зони. Съдът добавя, че такава мярка за запазване, насочена към места или инфраструктури, редовно посещавани от много голям брой хора, или към стратегически места като летища, гари, морски пристанища или зони за събиране на пътни такси, позволява на компетентните органи да получат информация относно присъствието на тези места или в тези географски зони на лицата, използващи там електронно съобщително средство, и да направят изводи — за целите на борбата с тежката престъпност — относно присъствието им и дейността им на тези места или в тези географски зони.

По-нататък, Съдът посочва, че нито Директивата за правото на неприкосновеност на личния живот и електронните съобщения, нито друг акт от правото на Съюза са пречка за приемането на национална правна уредба, която се отнася до борбата с тежката престъпност и по силата на която придобиването на електронно съобщително средство (като предплатена SIM карта) зависи от проверката на официални документи, удостоверяващи самоличността на купувача, и от регистрацията от продавача на получената по този начин информация, като продавачът е длъжен при необходимост да даде достъп до тази информация на компетентните национални органи.

Накрая, Съдът отбелязва, че Директивата за правото на неприкосновеност на личния живот и електронните съобщения допуска компетентните национални органи да разпоредят мярка за бързо запазване още на първия етап от разследването на сериозна заплаха за обществената сигурност или на евентуално тежко престъпление, тоест от момента, в който съгласно релевантните разпоредби от националното право тези органи могат да започнат такова разследване. Такава мярка може да бъде приложена и за данните за трафик и данните за местонахождение, свързани с лица, различни от тези, за които има подозрения, че са подготвили или извършили тежко престъпление или посегателство срещу националната сигурност, ако тези данни въз основа на обективни и недискриминационни критерии могат да допринесат за разкриването на такова престъпление или посегателство срещу националната сигурност, като например данните на пострадалото от него лице, както и данните на неговото социално или професионално обкръжение.

Тези различни мерки могат да се приложат съвместно според избора на националния законодател и при спазване на границите на строго необходимото.

Съдът отхвърля и довода, че компетентните национални органи би трябвало за целите на борбата с тежката престъпност да имат достъп до данните за трафик и до данните за местонахождение, запазени общо и неизбирателно — съгласно неговата практика — за целите на справянето със сериозна заплаха за националната сигурност, която е действителна и настояща или предвидима. Всъщност този довод поставя въпросния достъп в зависимост от обстоятелства, които не са свързани с целта за борба с тежката престъпност. Освен това съгласно посочения довод достъпът би могъл да се обоснове от цел с по-малко значение от целта, обосновава запазването, а именно опазването на националната сигурност, което би засегнало йерархията на целите от общ интерес, в рамките на която трябва да се преценява пропорционалността на дадена мярка за запазване. В допълнение, с разрешаването на такъв достъп би могла да се лиши от всякакво полезно действие забраната за общо и неизбирателно запазване за целите на борбата с тежката престъпност.

На трето място, Съдът потвърждава, че правото на Съюза не допуска национална правна уредба, по силата на която централизираното обработване на исканията за достъп до запазени от доставчиците на електронни съобщителни услуги данни, отправени от полицията при разследването и преследването на тежки престъпления, се извършва от полицейски служител, дори последният да е подпомаган от звено в рамките на полицията, което се ползва с определена самостоятелност при упражняването на функциите си и чиито решения подлежат на последващ съдебен контрол. Всъщност в това отношение Съдът потвърждава практиката си, съгласно която, за да се гарантира на практика пълното спазване на строгите условия за достъп до лични данни като данните за трафик и за местонахождение, достъпът на компетентните национални органи до запазените данни трябва да се предоставя след предварителен контрол, осъществяван или от юрисдикция, или от независима административна структура, като решението на тази юрисдикция или на тази структура трябва да се постановява след мотивирана молба на тези органи, подадена по-специално в рамките на производства за превенция, разкриване или наказателно преследване на престъпления. Полицейски служител обаче не е юрисдикция и не отговаря на изискванията за независимост и безпристрастност, необходими, за да се квалифицира като независима административна структура.

На четвърто и последно място, Съдът потвърждава практиката си, съгласно която правото на Съюза не допуска национална юрисдикция да ограничи действието във времето на възложено ѝ по силата на националното право обявяване на невалидност на национална правна уредба, която налага на доставчиците на електронни съобщителни услуги задължение за общо и неизбирателно запазване на данни за трафик и на данни за местонахождение, поради несъвместимостта на тази правна уредба с Директивата за правото на неприкосновеност на личния живот и електронните съобщения.

Все пак Съдът припомня, че в съответствие с принципа на процесуална автономия на държавите членки допустимостта на доказателствата, получени чрез такова запазване, зависи от националното право, стига да са спазени по-специално принципите на равностойност и ефективност.

ЗАБЕЛЕЖКА: Преюдициалното запитване позволява на юрисдикциите на държавите членки, в рамките на спор, с който са сезирани, да се обърнат към Съда с въпрос относно тълкуването на правото на Съюза или валидността на акт на Съюза. Съдът не решава националния спор. Националната юрисдикция трябва да се произнесе по делото в съответствие с решението на Съда. Това решение обвързва по същия начин останалите национални юрисдикции, когато са сезирани с подобен въпрос.

Неофициален документ, предназначен за медиите, който не обвързва Съда

[Пълният текст](#) на съдебното решение е публикуван на уебсайта CURIA в деня на обявяването

За допълнителна информация се свържете с Илияна Палъова ☎ (+352) 4303 4293

Кадри от обявяването на решението са достъпни на [„Europe by Satellite“](#) ☎ (+32) 2 2964106